

25 JAAR RASA VZW

Kunstogen kweken om een plek in de wereld te oogsten

**GERD DIERCKX:
'JE MOET NIETS
VERKLEUTEREN.
KINDEREN WETEN ÉCHT
WEL WAT VAN
HET LEVEN'**

Gerd Dierckx © Jens Mollenvanger

Met meer dan 30 projecten bracht Rasa vzw de voorbije 25 jaar actuele beeldende kunst naar een half miljoen kinderen en jongeren. De organisatie viert die kwarteeuw van schoonheid met een groots verjaardagsfeest bij Verbeke Foundation. Gerd Dierckx, oprichter en artistiek leider van Rasa, deelt ook een mensenleven aan wijsheid in het jubileumboek *Kunstogen*. Dat nodigt ouders, grootouders, leerkrachten, studenten en kunstenaars uit haar bijzondere blik te volgen.

Wat voel je bij dit kunstwerk?

Met het verjaardagsfeest bij Verbeke Foundation in het verschiet, leek het een goed idee om het gesprek daar te laten plaatsvinden. Mét overnachting in een kunstwerk, uiteraard. Daar was Gerd Dierckx zelf ook enthousiast over. Maar twee dagen voor het gesprek verscheen haar naam op het scherm van mijn telefoon. 'Het wordt 35 graden. Dat is geen weer om in een polyester kunstwerk te overnachten. Kom maar naar me thuis voor een ontbijt. Ik voorzie ook een lunch. En er is een zwembad.' Tegen dit soort genadig bijsturen van plannen kan een mens midden in een hittegolf geen nee zeggen. Een paar dagen later schuif ik, in de lomper van minstens tien verschillende boomsoorten, mijn voeten onder de ontbijttafel op haar terras. In een kruik met ijskoud water drijft

vers venkelkruid uit de tuin, naast een donker brood staat krachtige kaas van een boer uit Zeeland en als dessert is er een schaalje yoghurt met frambozen en verse passievrucht. Het belooft een goede dag te worden.

Tijdens die eerste maaltijd stromen er verhalen over haar werk met kinderen in armoede in Zuid-Afrika over tafel. Daarna vertelt Dierckx vol overgave over de bloeiende artistieke scene in Kaapstad, over jazz in kelders van kerken. Haar taal is doorspekt met woorden als 'heftig' en 'intens'. Uit alles wat ze vertelt, straalt een open en nieuwsgierig in-de-wereld-staan. Een mens vraagt zich af waar dat vandaan komt.

GROTE KUNST VOOR KLEINE MENSEN

Nadat de tafel is afgeruimd, pols ik een eerste keer: waar komt die betrokkenheid vandaan? 'Met kunst kan je dingen herplaatsen. Ook hoe kinderen in de samenleving staan en de plek die ze daarin innemen. Door hedendaagse kunst te tonen, speelt Rasa vaak in op actuele thema's die veel mensen beroeren. In het post-Dutrouxtijdperk maakten we de expo *Lijf* over hoe pubers hun veranderende lichaam beleven. Met de recentere tentoonstelling *Ik-Jij-Wij* over identiteit zetten we onder andere het thema genderfluiditeit op de agenda. Rasa probeert vanuit open vragen een dialoog op te starten. Dat appelleert aan het denken, op een open en niet-oordelende manier. Want wanneer jongeren in hun pubertijd komen, worstelen ze met veel nieuwe

feest

VERJAARDAGSFESTIVAL EN EXPO 'HAAR'

Op zondag 30 september tussen 13.30 en 17.00 uur is iedereen welkom in Verbeke Foundation voor een minifestival met hapjes & drankjes, de voorstelling van het boek *Kunstogen*, de presentatie van het 'Kunstkussen'-verhaal, een Rasa-route langsheen hedendaagse werken en de première van de expo *Haar*. Meer informatie via www.rasa.be.

vragen. Door erover te praten, kan je bestaande ideeën loswrikken, nieuwe perspectieven aanreiken en verdraagzaamheid aanmoedigen. Zo kunnen ze hun eigen ideeën in alle vrijheid vormgeven.'

Op de tafel ligt een drukproef van *Kunstogen*, het boek waarin Gerd bijna veertig jaar ervaring met kunst en kinderen bundelt. Ook in het boek worden de grote vragen niet geschuwd. Wat is schoonheid? Wat is creativiteit? Wat is inspiratie? Rasa werpt die grote vragen voor fluks groeiende voeten die de wereld net beginnen aftasten. Rond het thema inspiratie bouwde Rasa recent nog een tentoonstelling waarin werken van Luc Tuymans, Jan Fabre en Panamarenko in hun cultuurhistorische context werden gesitueerd. Daarbij ging ook veel aandacht naar de biografie van de kunstenaars. Hoe beïnvloedden de ervaringen uit hun jeugd hun werk? Zo worden kinderen, vanuit een referentiekader dat voor hen herkenbaar is, ondergedompeld in het verhaal dat een kunstenaar vertelt. En als spoorzoekers gaan ze na hoe dat het werk van de volwassen kunstenaar beïnvloedt. Daarbij vindt ieder kind op een associatieve manier een eigen, unieke weg door de tentoonstelling. Dat Rasa kunst voor grote mensen aan kinderen presenteert, is voor Gerd de

normaalste zaak van de wereld: 'Je moet niets verkleuteren. Kinderen weten écht wel wat van het leven.' In haar boek wijdt ze daarom ook een kort hoofdstuk aan de manier waarop Rasa kunstwerken selecteert.

ZINTUIGLIJK ERVAREN

Voor *Haar*, de nieuwe tentoonstelling die dit najaar in Verbeke Foundation in première gaat en daarna doorreist naar al minstens achttien verschillende locaties in heel Vlaanderen, richt Rasa zich op kinderen van 2,5 tot 4 jaar. Op het vlak van muziek, dans en theater gebeurt er al veel voor die groep, maar een tentoonstelling met beeldende kunst is eerder uitzonderlijk. *Haar* toont video's, collages en objecten van onder anderen Nick Cave, Johanna Schweizer, Benny Luyckx, Ossip en Christophe Coppens. 'Bij kinderen van die leeftijd staat het zintuiglijke centraal. De tentoonstelling is een totaalbeleving', vertelt Gerd.

Die aandacht voor het tactiele en de plasticiteit van werken is niet nieuw voor Rasa. Gerd: 'We hebben ooit de installatie *Prik* gemaakt, waarin elk kind individueel een parcours van drie minuten aflegde. De centrale vraag daarbij was: hoe voelt het om in de buik van een kunstwerk te kruipen? De vloer bewoog, het geluid kwam van alle kanten, het licht vloeide over en we werkten met aroma's in verschillende tonaliteiten. Als alle zintuigen worden aangesproken, vloeit alles samen in één sensorische ervaring. Je ervaart dan alles als een eenheid en beleeft een totale verbinding.'

Terwijl ze nog een glas verfrissend venkelwater voor ons inschenkt, vraag ik Gerd of *Kunstogen* dan wel een goede titel is voor haar boek. Ze doelt duidelijk op veel meer dan het visuele. 'We leven in een beeldcultuur. Het is waanzinnig hoeveel beelden wij per dag consumeren.

Maar we verleerden het kijken. En het belang van traag kijken kan nauwelijks worden overschat. Pas dan zie je meerdere lagen van een beeld. Dat is een proces dat om verstillend vraagt. Bij echt kijken is ook de zintuiglijkheid belangrijk. Het is een manier om heel dicht bij jezelf te komen. Via je zintuigen kan je rechtstreeks naar je hart. En er is ook het sensitieve kijken, het holistische "gewaarzijn" van de dingen. Zo ontstaat een poëtische zielenruimte, waar kinderen helemaal kunnen afstemmen op een werk en dat op een heel gevoelige manier tot zich nemen.'

Wanneer de fotograaf arriveert om een portret te maken, dwaal ik nieuwsgierig door het huis. Mijn oog valt op een kader met een oude zeekaart, met daarop een patroon dat veel wegheeft van hoogtelijnen en dat voor zover ik het kan beoordelen iets te maken heeft met radiosignalen. Daarover tekende de kunstenaar in volle zwarte lijnen een vloeiende geometrische figuur. Ik zie er een lemniscaat in die uitvlindert en zou er uren naar kunnen kijken, maar Gerd wil een moment alleen met de fotograaf. 'Duik maar in de vijver', zegt ze. Voor ze me naar buiten jaagt, kan ik nog net lezen dat het een werk is van Johan Tahon. Ik nestel me onder een notenboom in een ligstoel en overdenk het gesprek. Er ontbreekt nog een puzzelstukje in het verhaal, voel ik. Maar ik weet niet waar.

TERREIN VAN DE VRIJHEID

Na het maken van het portret pols ik naar het werk van Tahon. Blijkbaar maakte hij het in de periode dat hij zijn vriendin ontmoette. Ik leid daaruit af dat het iets met aantrekkingskracht te maken moet hebben. Of met minder zichtbare manieren van met elkaar communiceren. 'Tahon heeft zijn kunstenaarschap echt nodig om te overleven, om zijn plek te verwerven in de wereld', weet Gerd.

Rasa, *Ik-Fij-Wij*

Het gesprek voert onvermijdelijk naar de poëzie van Peter Verhelst, een goede vriend van Tahon, die met zijn taal millimeter voor millimeter de werkelijkheid oprekt of de wereld doet kantelen om nieuwe perspectieven te tonen.

We praten verder over de manier waarop we vandaag in de wereld staan. En over hoe kinderen in die wereld opgroeien. 'Men appelleert vandaag vaak alleen aan het cognitieve functioneren van een kind. Maar het leven is meer dan dat', meent Gerd. 'In kunst is er geen juist of fout. Er is niet één mogelijke, logisch beredeneerde oplossing. Kinderen worden zo op een andere manier aangesproken en bevroegd. Daarom lichten sommige kinderen in onze tentoonstellingen op. Ik heb dat de voorbije vijftig jaar enorm vaak zien gebeuren. Onze gidsen en begeleiders, vaak ook mensen met een artistieke opleiding, laten altijd ruimte, zodat die beleving kan ontstaan. Wanneer kinderen op die bijzondere manier inhaken op de kunstwerken, krijg je vaak verbaasde opmerkingen van leerkrachten: "Wat is hier aan de hand? Ik zie een heel ander kind verschijnen!"' Kinderen komen op tentoonstellingen

van Rasa dikwijls in aanraking met een taal die ze elders weinig te zien krijgen. En ze kennen of herkennen die taal. Gerd: 'Kinderen spreken bijvoorbeeld in hun eigen tekeningen. Dat verbindt hen met kunstenaars. Ik maak dat van dichtbij mee bij mijn kleinkinderen.'

ZWEMVIJVER EN CHAMPAGNE

Wanneer de aarde een behoorlijk deel van de dagelijkse draaiing rond haar as heeft afgelegd, verliezen we de schaduw van de bomen. Het wordt broeierig warm op het terras. En de honger komt op. 'Tijd voor de lunch', beslist Gerd. 'Ik heb tien

**GERD DIERCKX:
'BIJ ECHT KIJKEN IS DE
ZINTUIGLIJKHEID
BELANGRIJK. HET IS EEN
MANIER
OM HEEL DICHT BIJ JEZELF
TE KOMEN'**

Rasa, *Raak*

afkoelen, kijk ik over de tafel. Er staat knapperige salade voor ons klaar. En champagne. 'Dat is het enige wat je bij deze hitte kan drinken', knipoogt Gerd. We praten verder over hoe wat we eten onze beslissingen beïnvloedt. Over ayurveda. Daarbij wijst ze naar een kookboek op de vensterbank. 'Op mijn achttiende trok ik voor een jaar naar India', zegt ze. Dat verrast me. Om haar pad te begrijpen, graven we nog iets dieper in de tijd. 'Op mijn veertiende ging ik in de LIMA-commune van Sint-Martens-Latem wonen. Daar bleef ik tot mijn achttiende', vertelt ze.

hun plek in de wereld vinden. Het boek *Kunstogen* is daarom niet alleen een uitnodiging om holistisch naar kunst te kijken, maar ook een warme oproep om met een open blik in de wereld te staan. Met alle zintuigen op scherp. Met hoofd en lijf. Met hart en ziel. | Thomas Abelshausen

HAAR
30.09.2018
Verbeke Foundation
Westakker z/n, Kemzeke
www.verbekefoundation.com - www.rasa.be